

VČELKA

časopis pre školskú mládež

Ročník V. Turč. Sv. Martin, 15. sept. 1883.

Číslo 8. a 9.

Poviedky z mladého veku.

Dla rozličných prameňov podáva A. P. Z.

Zlostník.

Jedna matka prišla ubedákaná domov, a žalovala sa domácomu otcovi, ako musela na vlastné uši počuť, že ktorýsi z jich synov jedno chudobné dieťa do krve podriapal. „To bol iste,“ doložila „náš rozpuštilý Ferdo, on sa ale bude tajiť.“ „Nedám mu ani času k ľuhaniu, a predsa pravdu vysliedim,“ povedal múdry otec. Rodičia títo boli bohatí, ako sa hovorí — páni, ale bohobojni, a preto zväčasu chceli deťom svojim rožky pánovitosti posrážať. Šli večerať. Ferko sa bál, že toho dokrvaveného dieťaťa rodičia prijdú žalovať, tedy bol tichý, krotký, málo jedol a málo hovoril, na rodičov zriedka pozrel, ktorí zarmúcení pri stole sedeli. Potom šly deti spať. Otec, keď myslel, že by už boli maly pozaspávať, vošiel prudko do jich izbičky. „Čo že je, čo že je?“ zkríkol nalakany Ferdo. „Nič, povie otec, len som sa chcel presvedčiť, či už spíte.“ Obidva bratia Ferdovi spali ľúbčne, a len Ferdov krik jich prebudil. Otec zase odišiel a už vedel dosť. Na druhý deň pojal otec Ferdu a takto k nemu v prítomnosti matky a ostatných detok hovoril: „Ty si včera zbil jedno chudobné úbohé dieťa?“ Ferdo mysliač, že je už obžalovaný a vyzradený, počal sa vyhovárať: „Áno, ale len trochu, lebo mi chcelo“ — otec mu nedal ďalej ľuhať. „Chlapče, prečo nám robíš tolko mrzutosti a zármutku?“ doložal mu otec. „Ešte nik nezaľoval, ale tvoje nespokojné svedomie ťa prezradilo, že si hrozný čin spáchal. Bál si sa obžaloby a nášho hnevu, ale to nenie dosť; nielen nás, ale báť sa máš zvlášte Pána Boha zle robiť, hoc by pred ľuďmi nikdy nevišly na javo tvoje zlé skutky. Teraz musíš toho úbohého chlapca

pekne odpýtať a s ním sa pomeriť, áno odpýtať aj jeho úbohých, sta-
točných rodičov.

Nemôže skrotiť pes chuť svoju ku ruvačke;
brat mu je chlapec zlý, čo je obratný v pračke.
Veliký pes nehá v pokoji psíka mdlého,
a ty, majúť rozum, chcel bys zkaziť slabšieho?!

K r a d o š.

Matka videla u svojho Macíka cudzí nôž. I opýtala sa ho hneď:
„Kde si vzal ten nôž?“ Celý prelaknutý povedal Macík zajakavo: „To
som našiel.“ „Našiel?“ rekla matka nedôverive a vzala nôž k sebe, ani
sa ďalej nevyzvedajúc. Macík sa dal do hlasitého plaču. Večer, keď otec
domov prišiel, vyslovila mu matka svoje obávajúce, že Macík ten nôž da-
komu ukradnul, aby to tedy dačo vyzvedel, a ak je vinnen, náležite ho
potrestal. Otec pojal Macíka do bočnej izby, kde bol už aj prut naho-
tovený. Povedal mu: „Macík, vieš, že luháť je hriech, povedz mi po
pravde, kde si vzal ten nôž?“ Macík sa zlaknul a padnúc na kolena
povedal: „Ach, otec môj, odpustte mi, jednému chlapcovi som ho vzal.“
Prosil s veľkým strachom ale aj s oželieváním svojej viny za odpustenie,
sľubujúc, že sa dačoho takého nikdy viacej nedopustí. „Ty si tedy zlodej
a luhár, lebo si matku klamal, že si ten nôž našiel. Za dvojaké pre-
vinenie patrí aj dvojaký trest!“ V tom vošla matka do izbičky, a Macík
sa hneď utiekal k nej, prosiac s krikom a plačom o pomoc. Matka ale
povedala: „Ja sa za žiadneho zlodeja a luhára nezaujmem, a hocaj sľu-
buješ, že sa tak hanebného skutku nikdy viacej nedopustiš, predsa mu-
sisť sniesť náležitý trest, ktorý by ťa na ten tvoj sľub mocne upomínal.
Nôž musíš tomu zaniest, komu si ho vzal a priznať sa pred ním ku
krádeži.“ Tu počal ten malý hriešnik ešte väčšmi prosiť a plakať. „Po-
trestcite ma, prosím vás, inakšie, ako len chcete, vďačne prenesiem, len
ma zachovajte od tej hanby, že by som sa sám pred ľuďmi mal vyhlásiť
za zlodeja.“ Rodičom sa páčilo, že jejich syn desil sa verejnej hanby,
tedy otec na iný spôsob dal dopraviť nôž na patričné miesto a trest
zmenil tak, že mu uložil hodný pôst, ktorý Macík v pokore preniesol.
Počas toho pôstu, od rána do večera, prichádzal otec k nemu zavretému,
a rozprával mu také skutočné príhody, ako deti najprv perá, gombíky,
grajciare, na poli hrach, po zahradách ovocinu kradly, a potom sa po-
maly stali z nich veľkí zlodeji, až nektorí z nich aj ako zbojníci na ši-
beníci odvisli. Šťastný Macík, že ho hneď dopadli, a že hneď v mla-
duškom veku sa polepšil!

„Nepokradeš!“ siedme prikázanie zneje;
aj čo najdeš, ta daj tomu, čie je.

Pokánie.

Stanislav, opustená sirota, túlal sa po žobraní. Tak sa veru nemôhol naučiť veľa dobrého. Slzy ho neraz zaliali, keď si vzpomnul na svoju drahú mamičku, na toho svojho tatíčka, ktorých oboch mu pochovali. Nemal sa kto zaňho zaujať, aby mu bol aspoň daku službičku zaopatril, bo za paholčeka bol ešte prislaby, a ľudia iné nevedeli, k čomu by bol súci. No, po jednom roku svojho žobráčenia začal slúžiť u jedného gazdu, a slúžil mu verne, spravodlivo. Ale šťastie jeho netrvalo dlho. Gazda tento, prišiel raz z blízkej dediny domov, vyplatil Stanislava a vyhnal ho tými slovami: „Pakuj sa odo mňa, bo som sa dozvedel, že ťa už trestali pre zlodejstvo!“ Stanislav, zbládnutý ako stena, sa priznal, že na jednom mieste, kde tiež počal slúžiť, bol na pomoci paholkom, keď slaninu kradli, „ale“ — takto sa úzkostlivo osvedčal: „tisíckrát som to už olutoval, a každý deň v modlitbe svätej Pána Boha prosím, aby mi to odpustil, a chcem statočným človekom byť, aj vám, pán gazda, verne slúžiť. Prosím vás“ — hovoril zajakajúc sa v plači — „za chôvu vám budem slúžiť, len ma od seba neodhánajte!“ Ale všetky prosby boli marné, on musel preč odísť. Hneď vedeli v celej dedine, že je Stanislav zlodej, ovšem nevedeli, kedy, ako, čo? Už mrkalo, bola zima; dakoľko gazdov prosil o nocľah, ale všade sa ho báli, a ho odohnali. Konečne si umienil, že sa k jednému veľmi dobrotivému pánovi utečie. Tam už tiež vedeli o jeho nešťastí. Keď ale dôľanlivo tomu pánovi svoje polozenie, svoje predsavzatie, ako otcovi vyrozprával,tedy ho ten prijal nielen na nocľah, ale aj do služby, a takto povedal svojej čeliadke, ktorá proti tomu bola: „Nesmieme poblúďilého cele zavrhnúť a tak jemu cestu k polepseniu zamedziť.“ Dal mu tak laskavé, otcovské napomenutie, že Stanislav myslel, ako by ten pán bol anjel, a ten jeho dom a dvor nebo. Aj čeliadke dal pán zákaz, aby sa nikto neopovážil chybu jeho na oči mu vyhadzovať, pokiaľ sa dobre spravovať bude. Posielal ho pilne na katechismus a do opakovacej školy. Stanislav dosvedčoval v takej miere vernosť a oddanosť svojmu pánovi, že mu ten mnohé veci sveril bez všetkého obávania. Stanislav sa vzdelával čítaním užitočných kníh, a doviedol to konečne tak ďaleko, že mu pán jeho v dvadsiatom roku mladého veku jeho aj službu poľného úradníka sveril. Ani polkrajciarom nespravodlivým neobťažil viac svedomie svoje.

Bájka. Jeden starobou už sklúčený vlk prišiel k ovčiarom na salaš, ponúkajúc sa strážiť ovce. „To by nám veru — vraj — ešte bolo treba, vlka za strážcu!“ zkrfkli ovčiari a pochytili, ktorý kyj, ktorý valašku, že ho idú zabiť. Vlk ucúvnul a povedal: „Ba mohli by ste ma len prijať, mali by ste po mne aj kožušinu!“ Ale ovčiari nedôverovali vlkovi. Tašiel tedy medzi druhých vlkov a zťažoval si, ako úmysel jeho — polepšiť

sa — vyšiel namarno. Tí druhí vlei mu dali takú radu, aby posbieral ostatniu silu, a šiel zadrhnúť oviec koľko len vládze, aby sa tak na tých nemilosrdníkoch vypomstvil. Vlk poslúchnul; drhnul ovce, ako mohol, ale aj on zahynul, bo utekajúc s korisťou, vpadol do nastrojeného škripca.

Války križacké.

Sv. Helena, matka Konstantina Velkého, prvého pokrsteného cisára rímskeho, v zbožnom pohnutí mysle navštívila Zem Svatú a dala sa pokrstiť v rieke Jordane r. 326. Príklad tento našiel nasledovníkov. Jednotlivci i celé zástupy, bohatí i chudobnejší, svetskí i duchovenstvo vydávali sa od doby tej na púť do Zeme Svätej; lebo stalo sa panujúcou mienkou v svete kresťanskom, že modlitba na mieste utrpenia Spasiteľovho, očisťuje od hriechov a zabezpečuje život večný blahoslavený. A zbožní pútnici za stoloťia pokojne mohli kloniť koleno na hrobe Pánovom. Počnúc od siedmeho stoloťia, boli síce Arabovia pápmi Jeruzalema a zeme, ale títo až na niektoré vynimky jednotlivých krutejších panovníkov, neprekázali kresťanom, pri nepatrnom poplatku, navštevovať hrob svatý, vidiac, že z návštev tých kynie jim aj ináč značný zisk. Roku 1076 ale vrátili sa pútnici s veľkými žalobami, že na východe zúri válka; že Arabovia sú z Palestiny vyhnaní, a že suroví Turci *Seldžukovia* majú v moci hrob svatý; že s kresťanmi ukrutne nakladajú, jich pobožnosti prerušujú a jich svaté miesta zneuctujú. A chýry tie nepreháňaly. Pútnici nielen za cestou, ale i v samom Jeruzaleme vystavení boli nebezpečenstvu života. Nielen, že keď dovolené jim bolo navštíviť hrob svatý, museli zato platiť veľký poplatok v zlate, ale aj ináč bývali sdičaní. Kňazi boli bití a šliapaní, čo zakúsil i sám patriarcha jeruzalemský.

I išly žaloby tieto mnohému nábožnému k srdcu a budily túžbu po vymanení Zeme Svätej mečom z rúk neveriacich. Bol najvyšší čas, aby sa tomu bezpráviu koniec urobil.

O tom čase (r. 1094) navrátil sa do Ríma *Peter Amienský*, najprv pustovník a potom kňaz; z púte do Zeme Svätej vykonanej. Na svojej ceste zkušil toľko bezprávia od Turkov, že si umienil pokúsiť sa o osvobodenie Jeruzalema. Patriarcha jeruzalemský dal mu list, v ktorom žiadal o pomoc. S týmto listom odobral sa Peter Amienský ku pápežovi Urbanovi II. a odovzdav ho, s uchevávajúcou výrečnosťou líčil mu neblahé polozenie kresťanov v Palestine; dotvrdzval i to, že sám Ježiš Kristus zjavil sa mu vo sne a rozkázal mu, aby celý okršlek zemský povzbudil k osvobodeniu Jeruzalema. Z vyslania pápežovho pustil sa na to Peter po Italii a Francúzsku od dediny ku dedine, od mesta ku mestu, vyzývajú kresťanov do boja proti ukrutným Turkom. A chýr jeho išiel mu